

نقد + کتاب

انقلابی عاشقانه

گفت‌وگو با ابراهیم حسن بیگی

نویسنده کتاب «روایتی ساده از ماجرای پیچیده»

قصه الیاس شاید در ابتدا یک ماجرای ساده عاشقانه به نظر بیاید که در آن رعیت‌زاده‌ای، شیفته چشم و ابروی خان‌زاده‌ای شده است؛ اما الیاس پس از ظلمی که به او و خانواده‌اش می‌شود، خیلی زود خاطر آن چشم و ابرو را از یاد می‌برد؛ چون مسیری مهم‌تر پیش رویش دیده می‌شود. حالا او احساسات دیگری هم دارد: نفرت، انتقام، شرافت، ایستادگی

در گفت‌وگویی که با ابراهیم حسن‌بیگی، نویسنده کتاب «روایتی ساده از ماجرای پیچیده» داشته‌ام، بیشتر با این داستان آشنا شدم. همراهم باشید تا شما هم بیشتر درباره این کتاب بدانید:

چه قصه‌ای در پس‌نگارش این کتاب بوده؟

زمانی که اقدام به نوشتن این داستان کردم، بحث تطهیر رژیم پهلوی در ایران مطرح بود و این نگرانی وجود داشت. با توجه به اینکه نوجوانان و جوانان از تاریخ پهلوی آگاهی چندانی ندارند، بایست ما نویسندگان در قالب رمان و داستان حقایق آن دوران را برای آنها تا حدودی روشن می‌کردیم. با توجه به تجربه زیسته‌ای که ما از دوران قبل از انقلاب داشتیم و شرایط بعد از انقلاب، به نظر می‌رسید که مقابله با این تطهیر مسئولیتی است که بر عهده ما نویسندگان قرار گرفته است. البته من پیش از این رمان، رمان‌های دیگری برای رده سنی بزرگسال و با این موضوع

نوشته بودم و سعی کرده بودم در قالب ماجراهای مبارزاتی در سال‌های قبل از انقلاب، وقایع تلخ آن دوران را به تصویر بکشم. در این اثر هم همین‌طور بود و با توجه به اینکه بخش قابل توجهی از زیست کودکی و نوجوانی من در ترکمن صحرا و در استان گلستان اتفاق افتاد، سعی کردم داستانی اقلیمی و بومی بنویسم و با طرح شخصیت الیاس، فاصله‌های طبقاتی عجیبی که در آن دوران بود و ظلم و ستمی را که از طریق خان‌های وابسته به نظام بر مردم می‌رفت، به تصویر بکشم و داستانی اجتماعی خلق کنم که منجر به تحول شخصیت الیاس و ورود او به حال و هوای انقلاب شود.

به نظر شما ماجراهایی که برای الیاس رخ داد، چقدر ممکن است برای نوجوانانی مثل ما در این دوره زمانی هم اتفاق بیفتد؟

در همه جای دنیا ظلم وجود دارد، اما مهم این است که ما راه‌های مبارزه با ظلم و ستم را یاد بگیریم. نوجوانان امروز می‌توانند رمان «روایتی ساده از ماجرای پیچیده» را بخوانند و هسته مرکزی آن، یعنی مبارزه و ظلم‌ستیزی، را دریافت کنند. این روایت‌ها می‌تواند آن‌ها را برای عدالت‌طلبی آماده کند و باعث می‌شود آن‌ها بدانند هرگز نباید در جایگاه ظالمان قرار بگیرند.

یکی از ویژگی‌های الیاس حق‌خواهی و تسلیم نشدن است. تقویت این روحیه، امروز در بین هم‌سن‌وسالان ما چه اهمیتی دارد؟

حق‌طلبی و مبارزه با ظلم و ستم در وهله اول یک مقوله انسانی است. برخی نیز با انتصاب این روحیه به باورهای دینی و مذهبی تلاش می‌کنند که زیر بار ظلم نروند. دین ما به‌خصوص در تشیع و در تاریخ تشیع مثل واقعه کربلا، به ما نشان می‌دهد که به هیچ عنوان نباید زیر بار ظلم و ستم برویم: چه زیر بار ظلم و ستم اطرافیان، بزرگ‌ترها و همسایه‌هایمان و چه ظلم و ستم حکومت‌ها. تقویت روحیه ظلم‌ستیزی امری انسانی، دینی و شیعی است که از لحاظ باورهای دینی نیز به ما آموخته شده

و تأکید شده است که تا می‌توانیم نباید نقش مظلوم را بپذیریم.

با توجه به سابقه طولانی شما در داستان نویسی، نوشتن برای هم‌سن‌وسالان ما در طول دهه‌های گذشته چه تغییری کرده است؟

من تغییرات خاصی در طول این چند دهه در حوزه نوشتن رمان نوجوان احساس نمی‌کنم. فقط در دوره‌هایی، نویسندگان بیشتری به نوشتن رمان برای نوجوانان روی آوردند و در دورانی دیگر این نوشته‌ها کمتر شد؛ برای مثال در دهه ۹۰، رمان نوجوان نسبت به داستان کودکان و رمان بزرگسال کمتر کار شده است؛ درحالی‌که آنچه شخصیت نوجوان را می‌سازد و برای آینده آماده می‌کند، همین داستان و روایت است.

اساساً نوجوان نسبت به دوره‌های سنی دیگر نیاز بیشتری به دانستن دارد و این دانستن از طریق خواندن حاصل می‌شود. شما نوجوانان می‌توانید از طریق خواندن، مسائل اجتماعی، علمی، تاریخی یا سیاسی را بیاموزید و آن‌ها را به گستره‌دانی خود بیفزایید. به همین دلیل، نویسندگان و حتی فیلم‌سازان باید روی موضوعات مربوط به نوجوانان تمرکز بیشتری داشته باشند.

اهمیت نوشتن آثاری با محوریت تاریخ معاصر برای بچه‌های امروز چیست؟

ما شخصیت‌های بزرگ تاریخی و دینی‌ای داریم که می‌توانند الگوهای مناسبی برای رفتار کودکان و نوجوانان ما باشند. در واقع، این الگوها هستند که شخصیت‌ها را

می‌سازند. خیلی از شخصیت‌های بزرگ تاریخ وقتی از خاطرات دوران نوجوانی خود می‌گویند، می‌بینیم که تحت‌تأثیر شخصیت‌های بزرگ انقلابی، علمی و اجتماعی قرار داشته‌اند و روش‌های زندگی درست و مقابله با ظلم و ستم را از آن‌ها یاد گرفته‌اند. به خاطر دارم که در دوران نوجوانی کتابی درباره گاندی خوانده بودم و تا سال‌ها تحت‌تأثیر شخصیت گاندی قرار داشتم و شیوه‌های مبارزاتی او دائماً جلوی چشمم بود. این نشان می‌دهد که اگر نویسندگان بتوانند از منابع تاریخی، چه تاریخ اجتماعی و سیاسی ما ایرانیان و چه تاریخ دین اسلام، استفاده کنند هم به وظیفه انسانی خود عمل کرده‌اند و هم نوجوانان را با تاریخ آشنا می‌کنند.